

**Черненко А. П.**  
*студентка 1-го курсу магістратури*  
*факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)*  
*Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА**

Дисциплінарна відповідальність адвоката була і є досить актуальним питанням як сьогодні, так і у минулих роках. Оскільки діяльність адвоката є окремою сферою професійної юридичної діяльності, яка є незалежною та спрямованою на здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Крім цього, аналізуючи положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» вказаний напрям має фундаментальні для юридичної сфери та свої окремі специфічні принципи, до адвоката визначено особливі вимоги, обов'язки, правила та дисциплінарна відповідальність. Варто зазначити, що функції контролю за моральними аспектами на адвокатські об'єднання і на дисциплінарні палати кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Чимало науковців-правників детально розглядають дану тему у своїх наукових роботах. Зокрема, можна виділити Бакайову Н. М., Вільчик Т. Б., Гончаренка В. С., Заборовського В. В., Іваницького С. О., Кухнюка Д. В. та інших.

Притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності регламентовано, зокрема, законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а саме розділом VI, а також Правилами адвокатської етики, які затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України.

Відповідно до ч. 1 ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку [1]. У своїх працях Заборовський В. В. визначає дисциплінарний проступок адвоката як винне діяння (дія або бездіяльність) адвоката, що вчиняється ним при здійсненні як професійної, так і іншої діяльності, яке виражається в порушенні вимог законодавства про адвокатуру і адвокатську діяльність та (або) норм Правилами адвокатської етики, яким заподіюється шкода клієнту та (або) адвокатурі в цілому, шляхом приниження її авторитету, авторитету адвокатської професії та статусу адвоката [2, с. 118].

Крім цього, відповідно до ч. 2 ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» дисциплінарним проступком є: порушення вимог щодо несумісності; порушення присяги адвоката України; порушення Правил адвокатської етики; розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; невиконання або неналежне виконання

своїх професійних обов'язків; невиконання рішень органів адвокатського самоврядування; порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом [1].

Позитивно слід відмітити, що законодавцем детально визначено порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності у розділі VI Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. [1] та окремі аспекти врегульовані Правилами адвокатської етики (далі – ПАЕ), затвердженими звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017 р. [3].

У законодавстві України не передбачено переліку конкретних варіантів дисциплінарних проступків адвокатів. Ми вважаємо це досить зрозумілим, оскільки неможливо передбачити усі можливі випадки дисциплінарних правопорушень адвокатами.

Аналізуючи практику діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури ми можемо зробити висновок, що частіше за все до адвокатів застосовують дисциплінарне стягнення у вигляді попередження. Зазвичай цього достатньо для того, аби адвокат звернув увагу на проблемні аспекти своєї діяльності та поведінці. Також один із засобом впливу на практиці є анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

У ч. 1 ст. 36 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачена можливість звернення кожної особи, якій відомі обставини неналежної поведінки адвоката до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою або скаргою [1]. Аналізуючи юридичну практику можна дійти висновку, що найпоширенішою категорією заявників до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури щодо неналежної процесуальної поведінки адвоката є судді. З огляду на вказане також можна зробити висновок, що заяви або скарги суддів на поведінку адвоката потрібно розглядати окремо у кожному конкретному випадку. У більшості звернень суддів можна прослідкувати тенденцію щодо того, що вони звертаються із заявами або скаргами та не, що адвокат не з'явився у судові засідання, не ознайомився із матеріалами кримінального провадження, безпідставно звинувачують осіб та використовують негідні висловлювання, безпідставно використовують інститут відводів, втручаються у здійснення своїх професійних обов'язків суддями та інше.

Але, не зважаючи на вищевикладене, не можна запевняти, що звернення судді до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури завжди є вмотивованою та містить всі необхідні докази. Наводячи приклад із практики можемо зазначити наступне твердження: «не може містити ознак дисциплінарного порушення застосування адвокатом стосовно судді оціночних суджень, що мають під собою певну фактичну основу».

Можна навести приклад із практики, в якому адвокат звернулася до Вищої ради правосуддя із скаргою на дії судді, у зв'язку із ухваленим ним

рішенням. У цій скарзі адвокат, зокрема, зазначив, що суддя «повинен був беззаперечно залишити клопотання ... без розгляду ... або навести підстави для вчинення ним дій всупереч КПК». Натомість «мало того, приступив до розгляду клопотання по суті, так ще й виніс явно неправосудне рішення з цього приводу». Також адвокат зазначила, що суддя «...спотворив ті доводи, які висловлював прокурор у своїх запереченнях проти розгляду даного клопотання...». Третя дисциплінарна палата ВРП відмовила у відкритті дисциплінарної справи на тій підставі, що в діях судді не вбачається ознак дисциплінарних проступків та суть скарги зводиться до незгоди із судовим рішенням. У зв'язку із цим, суддя звернувся до КДКА зі скаргою на адвоката. Він стверджував, що адвокат у порушення статті 107 Закону «Про судоустрій і статус суддів» не перевіряв факти, які можуть тягнути за собою дисциплінарну відповідальність судді, та подала завідомо безпідставну дисциплінарну скаргу. Також, суддя вказувала на порушення вимог ПАЕ в частині безпідставного використання формулювань, що зокрема вживаються законодавцем для визначення кримінально-караного діяння. Отже, на думку судді, адвокат порушив засади законності і верховенства права, коректності та стриманості поведінки.

Під час проведення перевірки відомостей з'ясувалося, що ухвалою апеляційного суду було скасовано як незаконну ухвалу судді, що стала предметом скарги до ВРП. З приводу доводів про порушення ПАЕ, адвокат із посиланням на практику ЄСПЛ пояснив, що висловлювання, викладені в скарзі, були оціночними судженнями, які не ганьблять честь та гідність судді, не завдають шкоди його діловій репутації. З урахуванням усіх обставин, КДКА дійшла до висновку щодо необхідності відмови в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката. Зазначене рішення було оскаржене до ВКДКА, яка, погодилася із позицію дисциплінарної палати (рішення № VI-022/2019).

У Вищій кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури виходили з того, що скаргник не надав належних доказів. Формулювання, використані у контексті змісту скарги та наведеного судового рішення суду апеляційної інстанції, були оціночними судженнями, що мали під собою певну фактичну основу, які не були спрямовані на звинувачення судді у вчиненні злочину, на завдання шкоди його немайновим правам і не є засобом тиску на нього, у зв'язку зі здійсненням правосуддя. Таким чином, наведені судження є такими, що не виходять за межі гарантованої законом свободи вільного вираження поглядів та права адвоката на вільне висловлювання у справі, а також не порушують його професійних обов'язків [4].

Можна зробити висновок, що підстави та порядок притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності адвоката детально регламентовані законом, проте неможливо визначити вичерпний перелік дій, які можуть вважатись дисциплінарним проступком адвоката. Аналіз практики дає

підстави стверджувати, що адвокати часто допускають порушень норм етики в судовому засіданні, що виражається в некоректних висловлюваннях на адресу суду та інших учасників засідання. Адвокати повинні поводити себе стримано та коректно, не допускаючи взаємних образ, оскільки це негативно впливає повагу до професії адвоката та професії судді в очах суспільства.

#### **Список використаної літератури:**

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
2. Заборовський В. В. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності адвоката. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 31(3). С. 115–118.
3. Правила адвокатської етики : затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09.06.2017 р. URL: <http://vkdka.org/pravila-advokatskoji-etiki-zatverdzeni-zvitno-vibornim-zjizdomadvokativ-ukrajini-2017-roku/>.
4. Узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо заяв (скарг) суддів відносно неналежної поведінки адвокатів. Затверджено рішенням Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури № V-005/2021 від 27.05.2021 URL: <https://vkdka.org/15918-2/>

**Науковий керівник:** доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Кісліцина Ірина Олександрівна**